

KIJKWIJZER GENDER IN LESMATERIAAL

WEETJE

In alle lessen is het mogelijk om diversiteit zichtbaar te maken. Denk daarbij aan afbeeldingen, leermaterialen, ... die roldoorbrekend zijn of stereotypen in vraag stellen. Als dit systematisch gebeurt en verschillende identiteitskenmerken van de leerlingen op je school zijn herkenbaar, versterkt dat de eigenwaarde van ALLE leerlingen. Je promoot op die manier aanvaarding en verbinding.

DOEL

Gebruik deze kijkwijzer om je eigen lesmateriaal te screenen op diversiteit. Neem je lesmateriaal/cursus/handboek bij de hand en leg de kijkwijzer ernaast.

Je kan op schoolniveau hetzelfde doen met het schoolreglement en andere beleidsdocumenten.

KIJKWIJZER

Gendernorm

- Komen er evenveel mannen als vrouwen voor in het leermateriaal?

← *Uit verschillende onderzoeken over leermiddelen blijkt dat mannelijke personages vaker aan bod komen dan vrouwelijke personages (53% mannen tegenover 38% vrouwen) en ook vaker het hoofdpersonage zijn.*

- Worden er ook personages afgebeeld waarvan het geslacht niet meteen duidelijk is?
- Staan de vrouwen niet gewoon op de achtergrond, maar hebben ze ook een actieve rol?

← *Mannen werden tot drie keer meer in een professionele context afgebeeld dan vrouwen. Ze worden ook vaker in actieve situatie afgebeeld dan vrouwen (al sportend, al klussend, ...)*

- Voeren de personages diverse activiteiten uit en komen ze in uiteenlopende situaties voor?

← *Vrouwen worden tegenwoordig iets meer in roldoorbrekende activiteiten afgebeeld (zoals astronaut of brandweervrouw). Aan de andere kant worden slechts heel weinig mannen afgebeeld in zorgende rollen of "zachte" beroepssectoren.*

- Welke houding nemen de personages aan en welke voorwerpen gebruiken zij?

← *vrouwelijke personages worden nog steeds meer afgebeeld met een kind op de arm, terwijl mannelijke personages meer met elektronische toestellen worden afgebeeld en ruim 4 keer zo vaak gereedschap vasthebben als vrouwelijke personages.*

- Is er ook aandacht voor de bijdrage van vrouwelijke wetenschappers, schrijvers, historische figuren, etc?

← *Veel vrouwen hebben doorheen de geschiedenis bijdrages geleverd aan de wetenschap, de literatuur en de politiek. Desalniettemin worden hun bijdragen vaak over het hoofd gezien. U kan deze explicieter aandacht geven in uw lessen.*

Voor inspiratie, zie:

http://www.genderindeklas.be/lessen/secundair_onderwijs.htm en

<http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/het-geheugen/portretten-van-inspirerende-vrouwen>

Heteronorm

- Komen er niet alleen heterokoppels aan bod, maar ook holebikoppels?

← *8% van de bevolking benoemt zichzelf als homo, lesbisch of bi. Als leermiddelen naar een realistisch beeld streven, wil dit zeggen dat het holebithema ook in de boekjes meer zichtbaar mag zijn. Van alle afgebeelde koppels zou bijvoorbeeld 1 op 15 een koppel van hetzelfde geslacht kunnen zijn - al dan niet met kinderen. Beeld holebi's ook realistisch af. Sommige holebi's zijn stereotiep, andere helemaal niet. Geef die diversiteit weer. Doorbreek het vooroordeel dat in een holebikoppel de ene partner 'de vrouw' is en de andere 'de man'.*

- Komen er diverse gezinsvormen aan bod? Alleenstaande ouders, nieuw samengestelde gezinnen, holebigezinnen, ...

← *In de meeste leermaterialen is er al meer aandacht voor een gevarieerd gezinsbeeld, met zowel moeder- als vaderfiguren. Desalniettemin zijn afbeeldingen met twee mama's of papa's zo goed als onvindbaar.*

- Wordt seksuele identiteit impliciet geïntegreerd in tekstdocumenten?

← *een thema kan ook heel impliciet geïntegreerd worden zonder er al te veel nadruk op te leggen. Bijvoorbeeld in een vraagstuk "Ann en Jasmina bouwen samen een huis en moeten berekenen hoeveel stenen ze nodig hebben."*

- Is het taalgebruik neutraal?

← *Spreek in neutrale termen als ouder, partner,.... Als dat niet kan, hou dan de opties open: mama / papa, hij/zij, ouder, dit voorkomt dat bepaalde mensen zich uitgesloten voelen.*

Diversiteit

Diversiteit is ook een breder thema dan alleen genderdiversiteit & holebi's. Hoe zit het bijvoorbeeld in het lesmateriaal met de representatie van:

- Mensen met verschillende huiskleuren
- Mensen die een andere taal spreken
- Mensen met een handicap
- Mensen van verschillende leeftijden (bv. bejaarden).
- Mensen van verschillende religies
- ... ?

Streef ernaar om deze diversiteit niet alleen in fotomateriaal na te streven, maar ook in tekstdocumenten. Hoeveel Mohammeds zitten er bijvoorbeeld in het tekstmateriaal voor de leerlingen? Hoe vaak hebben ouders twee vrouwelijke/mannelijke namen?

Als leerkracht heb je niet altijd vat op de leermaterialen, bijvoorbeeld omdat deze kant en klaar aangereikt worden door de uitgeverijen. Toch kan je nog altijd bewust met deze thema's omgaan, door bijvoorbeeld kritisch met je leerlingen naar deze beelden te kijken. Wijs hen op mogelijke stereotypen in het materiaal en ga hierover met hen in gesprek.

Gebaseerd op:

- Genderklik in leermiddelen: checklist gender en heteronorm (Cavaria), geraadpleegd op http://cavaria.be/sites/default/files/checklist_gender_en_heteronorm.pdf

- Hoe de genderkloof in het onderwijs dichten? (Rosadoc). Geraadpleegd op <http://www.rosadoc.be/joomla/index.php/kwesties/onderwijs/hoe-de-genderkloof-in-het-onderwijs-dichten#schoolklimaat>